

Vannkraften skal tilhøre fellesskapet

Forskjellsbehandlingen mellom offentlige eiere som får evigvarende konsesjon, og private som får konsesjon for 60 år med hjemfall til Staten, er i strid med EØS-avtalen, sa dommerne i EFTA-domstolen 26. juni 2007. Regjeringens "provisoriske anordning" av 10. august i fjor vendte nederlaget i domstolen til seier. Vel, da avviker vi det private eierskapet, erklærte regjeringen. Ingen private får heretter bygge eller kjøpe vannkraftverk over 4000 hestekrefter.

Tanken går uvilkårlig tilbake til Stortingets historiske vedtak av 14. desember 1917, da dagens konsesjonslover ble vedtatt. Lovene som gjennom hjemfall til staten av alle private kraftverk, sikrer disse ressursene for fellesskapet. Kampen som venstrehøvdingene Gunnar Knudsen og Johan Castberg førte i 1917, skulle fullføres av dagens regjering i 2008. Den foreslår at ny industrikonsesjonslov innledes slik: *"Landets vannkraftressurser skal tilhøre allmennheten og forvaltes til det felles beste."*

Alle som mener at vannkraftressursene skal være i folkets eie, kunne bare applaudere, og sette punktum her. Hadde det ikke vært for to store *men*. Olje- og energidepartementet åpner i sitt høringsnotat av 14. mars for at de offentlige konsesjonærer fortsatt skal kunne selge inntil en tredel av kraftverkene til høystbydende, og fortsatt beholde sin evigvarende konsesjon. Departementet åpner dessuten for at eierne kan leie ut sine kraftverk. Nærmere bestemmelser vil departementet komme tilbake til, men visse føringer er allerede gitt i høringsnotatet.

Vi har to innvendinger mot det konsesjonsfrie salget: Hensynet til økonomi og hensynet til samfunnsmessig sikkerhet.

Vår vannkraft blir stadig mer verdifull. Vi knyttes fysisk stadig tettere til et Europa som konfronteres med stigende brenselpriser og strengere miljøkrav for sine kull- og gasskraftverk. Vannkraftens reguleringsegenskaper blir stadig mer ettertraktet i samkjøring med kontinentets atom-, varme- og vindkraftverk. Interessen utenfra for våre vannkraftverk øker. Men ved salg av vannkraftverk vil på lengre sikt selger alltid tape, og kjøper alltid vinne. Dette ikke bare fordi kraftverkene verdi vil øke i framtiden, men også fordi de i praksis er evigvarende. Markedet honorerer aldri inntekter som ligger langt fram i tid, i det salgssummen baseres på den neddiskonterte verdi av en årlig, framtidig inntektsstrøm. Kommende generasjoner må ta tapet dersom vår generasjon selger.

Dessuten, - og det er det alvorligste - vårt kraftsystem er ikke bare en evigvarende "pengemaskin" med stigende verdi. Det er også vår viktigste infrastruktur. Svikter strømforsyningen, svikter alt annet også. Derfor er det etablert omfattende sikkerhetsordninger for å gjøre kraftforsyningen robust mot alle

tenkelige ytre påkjenninger, naturgitte og menneskepåførte. Disse ordningene er i sin natur strengt konfidensielle. Skal vi la hvem som helst gjennom deleierskap få innblikk i forhold som er avgjørende viktig for rikets sikkerhet?

Regjeringen har ingen tunge argumenter for å videreføre denne ordningen, og sier beroligende at den hittil ikke har vært praktisert i særlig grad. Framtiden kan bli ganske annerledes.

Selv om detaljene for en utleieordning ennå ikke foreligger, synes det ganske klart at en slik ordning vil kunne undergrave viktigheten av et langsiktig offentlig eierskap til norske vannkraftressurser.

Spesielt vil utleie være betenkelig i kombinasjon med adgangen til å selge inntil en tredel av kraftverkene konsesjonsfritt. Det vil kunne medføre at kontrollen over vannkraften blir overført til utenlandske eiere. Departementet legger opp til en så omfattende leieordning for vannkraftverk at det reelle eierskapet vil kunne bli flyttet fra eieren til leieren. Dersom et privat selskap som eier en tredel, leier de resterende to tredeler, vil dette selskapet ha kontroll med driften av hele kraftverket. Dessuten vil selskapet stå meget sterkt hver gang leiekontrakten skal fornyes. Heller ikke adgangen til å leie ut kraftverk er overbevisende begrunnet i departementets høringsnotat.

Vår konklusjon er at det med departementets høringsnotat kan bli stor avstand mellom målet om at *"Landets vannkraftressurser skal tilhøre allmennheten og forvaltes til det felles beste"* og realitetene.

Norsk vannforening